

57. B Ö L Ü M

Siber Suç Nedeniyle Çocuğun Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi ve Çocuk Ceza Adalet Sistemine Bakış

Halis DOKGÖZ¹

Hakan KAR²

Nursel GAMSIZ BİLGİN³

Ebru YAŞAT AKSAY⁴

Gökhan AKTÜRK⁵

Giriş

Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelere ek bu teknolojiye erişilebilirliğin artmasıyla bilişim sistemine karşı işlenen suçlarda da buna paralel olarak bir artış söz konusudur. Bilişim alanındaki sanal suç kavramı tüm dünyada siber suçlar, bilişim suçları, enformasyon suçları, bilgisayar suçları, elektronik suçlar, ağ suçları ve yüksek teknoloji suçları gibi farklı şekillerde isimlendirilebilmekte olup, bir bilgisayar ağ sisteminin güvenliğini ya da ona ait verileri ya da sistemin kullanıcılarını zarara uğratmayı amaçlayan ve bilgisayar ağ sistemleri kullanılarak işlenen suçların bütününe kapsamaktadır(1-4).

Siber suçlar sözleşmesi ve Emniyet Genel Müdürlüğü(EGM)'ne bağlı Siber Suçlar Dairesi perspektifinden bakıldığında yine benzer şekilde siber suçlar, bir bilişim sistemine gizlice ve kanunlara aykırı olacak şekilde girilerek yapılan eylemleri kapsamaktadır (1). Burada siber suç geniş kapsamlı bir kriminolojik terim olarak kullanılmakta ve hırsızlık, sahtekarlık, zimmete

geçirme, bilişim sistemi tecavüzü, hasar, şantaj, yaşama ve sağlığa karşı suçlar gibi kesişim kümesi bilişim sistemi olan suçların çeşitli hukuki sınıflandırılmalarını kapsamaktadır (5).

ABD doktrininde ise siber suçlar; mülkiyete, verilere veya hizmetlere karşı hırsızlık, giriş ve insan hataları ihlalleri, veri sahteciliği, gasp, sır ihlali, sabotaj, hırsızlık, evrakta sahtecilik, banka ve manyetik kart hırsızlıklar olmak üzere değerlendirilmektedir (6). TCK'da ise 243-246. maddeler arasında düzenlenmiş ve bilişim sistemine izinsiz girme, sistemi engelleme ve bozma, sistem içerisinde varolan verileri silme veya değiştirme, banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması suçlarını içermektedir(7).

Günümüzde çocuklar artık teknolojiyle daha küçük yaşlarda karşılaşmakta ve onu aktif şekilde kullanmaktadır(8). 2014 yılında TÜİK tarafından yapılan 6-10 yaş ve 11-15 yaş arası çocuklarda bilgisayar, internet ve cep telefonu kullanımının yaygınlığı analizinde de küçük yaşlarda dahi yaygın kullanım dikkatleri çekmektedir.

¹ Prof. Dr., Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp AD, halisdokgoz@mersin.edu.tr

² Prof. Dr., Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp AD, hakankar@mersin.edu.tr

³ Prof. Dr., Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp AD, nurselbilgin@yahoo.com

⁴ Arş. Gör. Dr., Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp AD, yasatebru@gmail.com

⁵ Arş. Gör. Dr., Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp AD, gokhanakturk92@gmail.com

aralığındaki çocuklar ceza sorumluluğu açısından adli psikiyatrik açıdan değerlendirilmekte, davranışlarını yönlendirebilme yeteneğinin geliştiğine karar verildiği takdirde de ceza sorumluluğunun tam olduğu kabul edilmektedir. Suçu işlediği sırada 15 yaşını tamamlamış 18 yaşını tamamlamamış çocukların genellikle sergiledikleri davranışların hukuki anlam ve sonuçlarını kavrama yetenekleri gelişmiştir. Ancak davranışlarını yönlendirme yetenekleri yeterince gelişmemiş olabilmektedir. Bu nedenle, bir suça karışmış bu yaş grubu çocukların işledikleri suçlar bağlamında irade yeteneklerinin zayıf olduğuna karar verildiği takdirde bu çocuklara indirilmiş ceza hükmedilir(7).

Ceza adalet sistemindeki çocukların toplu yeniden bütünleşmesine ve sağlıklı bir geleceğe sahip olmaları amacıyla, çocuklar üzerinde geçici bir denetim ve yönlendirme uygulaması ile rehabilitasyon gerçekleştirilmelidir. Bu noktada uluslararası sözleşmeler, iş birliği ve yardımlaşma önem kazanmaktadır. Uluslararası sözleşmelerin uygulamada etkin şekilde kullanılması ve ortaya çıkan bazı aksaklıkların giderilmesi için öncelikle çocuk haklarına ilişkin ulusal ve uluslararası tüm sözleşme ve protokoller toplumdaki tüm paydaşlar tarafından öğrenilmesi, benimsenmesi ve rutin uygulamada yer edinmesi gerekmektedir.

Suç ile mücadele, toplumsal bir görev olup henüz fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişimlerini tamamlamamış çocukların suç işlemelerinin, suça karışmalarının ve suça sürüklenmelerinin önlenmesi de bu mücadelenin önemli bir koldur. Bu sebeple geleceğimizin teminatı olan

çocukların, kontrolü en zor suç çeşidi olan bilişim alanında suça sürüklenmesinin önlenmesi bağlamında kolluk kuvvetleri eğitimciler ve ebeveynler ortak hareket etmelidir.

Kaynaklar

1. Clancy, T.K. (2007). Combating Cyber Crime: Essential Tools and Effective Organizational Structures. National Center for Justice and the Rule of Law University of Mississippi School of Law, 2: 1-55.
2. Gercke, M. (2011). Understanding cybercrime: a guide for developing countries. International Telecommunication Union (Draft), 11-15, 356.
3. Gordon, S. ve Ford, R. (2006). On the definition and classification of cybercrime. Journal in Computer Virology, 2(1), 13-20.
4. <https://egm.gov.tr/siber/sibersucnedir> (Erişim tarihi: 27.04.2021)
5. Aydın, B., Turla, A., Kocakaya, M. ve Karaarslan, B. (2005). Samsun'da 2004 yılında suç işlediği iddia edilen çocukların sosyodemografik özellikleri. Adli Psikiyatri Dergisi, 2: 5- 13.
6. Avşar, Z. ve G. Öngören (2010). Bilişim Hukuku, İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği Yayınları
7. Türk Ceza Kanunu. T.C. Resmi Gazete, 26 Eylül 2009, sayı:5237.
8. Cömert, I. T. ve Kayıran, S. M. (2010). Çocuk ve ergenlerde internet kullanımı. Çocuk Dergisi, 10(4): 166-170.
9. Ateş, E.C. ve Saluk, A. (2018). Bilişim Suçları Kapsamında Suça Sürüklenen Çocukların İncelenmesi. Humanitas, 6(12), 154-176
10. Figen, E. (2009). Toplumsal bir sorun: suçlu çocuklar ve ailenin önemi. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 17(17).
11. Kurtuluş A, Salman N, Günbet G, Boz B, Cenger CD, Acar K. Denizli ilinde 12-15 Yaş Arasındaki Suça Sürüklenen Çocukların Sosyodemografik Özellikleri. Pamukkale Univ Tıp Fak Derg 2009;2:8-14.
12. Dinçmen K. Adli Psikiyatri, Birlik yayınları, İstanbul. 1984: 16-19

13. Dinçmen K. 2. Ulusal Adli Tıp Günleri Panel ve Serbest Bildirileri, Bursa , 1985:23-24.
14. Akyüz G, Beyaztaş FY, Kuğu N, Analan E, Doğan O. Suç işledikleri iddiasıyla muayeneye gönderilen çocuk ve ergenlerde sosyodemografik ve klinik özelliklerin değerlendirilmesi. Adli Tıp Bülteni, 2000; 5(2): 70-75.
15. Ceza Sorumluluğunun Değerlendirilmesi Rehberi. 2010 http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/egitimbasvuru_basvuru/cezatorumlulugu_nun.pdf Erişim tarihi:12/02/2019
16. Sevil ATASOY-Neylan ZİYALAR, “1997 ve 1998 Yıllarında İstanbul ve Los Angeles’te Güvenlik Birimleriyle İhtilaf Haline Düşen Çocukların Karşılaştırılması”, I.Ulusal Çocuk ve Suç:Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, Bildiriler ,29-30 Mart 2001 AÜ ATAUM, UNICEF, 2002, s.11
17. Handan Y.SEVÜK, Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayım, 1. Basım, 1998, s.10
18. Bo SVENSON, Criminal Justice Systems in Sweden, Goteborg, 1995, s.19)
19. Amichai-Hamburger, Y. ve Hayat, Z. (2011). The impact of the internet on the social lives of users: a representative sample from 13 countries. Computers in Human Behavior, 27(1):585-589.
20. Koç, S. ve Kaynak, S. (2010). Bilişim Suçları Bağlamında Yeni Medya Olarak İnternet ve Kişisel Güvenlik. Akademik Bilişim Konferansı, 1-43
21. Koçak, H. ve Dandin, A. N. (2017). Toplumsal ve yönetsel alanda bilişim teknolojilerinin kriminal etkileri. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(1):137-152.
22. Ateş, E.C. ve Saluk, A. (2018). Bilişim Suçları Kapsamında Suça Sürüklenen Çocukların İncelenmesi. Humanitas, 6(12), 154-176
23. 13 13. Eriş S. Adli Tıp’ta suçlu çocuk kavramı. Acili Tıp Kurumu Uzmanlık Tezi, İstanbul, 1988: 6-20
24. Altun, H., Şahin, N., Fındıklı, E. ve Sınır, H. (2016). Suça sürüklenen çocukların suç tipleri, sosyodemografik ve klinik özellikleri. Adli Tıp Dergisi, 196-204.
25. Aydın, B., Turla, A., Kocakaya, M. ve Karaarslan, B. (2005). Samsun’da 2004 yılında suç işlediği iddia edilen çocukların sosyodemografik özellikleri. Adli Psikiyatri Dergisi, 2: 5- 13.
26. Yağmur F., Renklidağ T. ve Cantürk G. (2004). Ankara Üniversitesinde 1992- 2002 yılları arasında yapılan farik ve mümeyyizlik muayenelerinin değerlendirilmesi. Adli Psikiyatri Dergisi, 1: 15- 20
27. Tüik (2014). İstatistiklerle Çocuk. Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara. http://www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=269 (Erişim Tarihi: 27.02.2018).
28. Parlak, S. ve Ekşi, H. (2017). Suça sürüklenmiş kız çocuklarının ahlaki kimlikleri ve suça yönelik algılarının feminist etik bağlamında incelenmesi. Fe Dergi Feminist Eleştiri, 9(1):55-70.
29. Dirol, F., Cantürk, G., ve Küçükler, H. (2002). 1997-1999 yıllarında elazığ ili adli tıp şube müdürlüğünde farik ve mümeyyizlik muayenesi yapılan olguların değerlendirilmesi. Klinik Adli Tıp, 2: 43-46.
30. Güleç G., Yenilmez Ç., Balcı Y.G. ve Seber G. (2001). Çocuk suçluluğunda sosyodemografik özellikler. Klinik Adli Tıp, 1: 69- 80
31. Arifulloh, A., Prasetyo, T. ve Wahyuningsih, S. E. (2018). Guidance to the Children Who Repeat Criminal Actions based on Justice Value. In The 3rd International Conference and Call for Paper 1(1).
32. Baloian, N., Bassaletti, C. E., Fernández, M., Figueroa, O., Fuentes, P., Manasevich, R. ve Vergara, M. (2017, Nisan). Crime prediction using patterns and context. In Computer Supported Cooperative Work in Design (CSCWD), 2017 IEEE 21st International Conference on (pp. 2- 9). IEEE
33. Akers, R. L., & Jensen, G. F. (Eds.). (2011). Social learning theory and the explanation of crime (Vol. 1). Transaction Publishers.
34. SALDIRIM, M. (1999) Birleşmiş milletler çocuk hakları sözleşmesi açısından suça itilmiş çocuğun haklarına bir bakış ve bir öneri. Adalet Dergisi. [Elektronik Dergi]
35. Hermann Mannheim, Comparative Criminology, Boston: Houghton Mifflin Company, 1965, sayfa 609, 624.